

Jak Instytut Filozofii UAM celebrował Światowy Dzień Filozofii UNESCO

How the Department of Philosophy AMU Celebrated the World Day of Philosophy

Polska szkolna edukacja filozoficzna znajduje się obecnie w bardzo trudnym położeniu. Zmarginalizowana, traktowana jako alternatywa dla innych zajęć szkolnych, przestała pełnić swoją funkcję w wychowywaniu dzieci i młodzieży. Ta niepowetowana strata dla młodych pokoleń nie jest jedyną szkodą samą w sobie. Pochodnym jej efektem jest także postrzeganie filozofii jako nauki hermetycznej, niezrozumiałej, a co za tym idzie – niepotrzebnej. W dobie tak nagłego i niepoahamowanego rozwoju cywilizacji, technologii i przede wszystkim społeczeństwa, filozofia jest jednak potrzebna bardziej niż kiedykolwiek. Ona jedna ma zdolności wytwarzania języka, który opisując i łącząc ze sobą różne dyscypliny wiedzy, da ludziom orientację we współczesnej rzeczywistości. Powiedzenie, że filozofia pozwoli zrozumieć otaczający nas świat, pomimo swojej banalności, okazuje się niezwykle aktualne. Interdyscyplinarna, złożona i wartościowa refleksja humanistyczna jest możliwa wyłącznie na gruncie tej specyficznej dyscypliny nauki. Każde odkrycie naukowe wywiera określony wpływ – niesie konsekwencje społeczne poprzez ciągle poszerzanie i kształtowanie świadomości. Podejmowanie prób analizowania mechanizmów relacji bezpośrednio łączących naukę i człowieka, czy nawet wyłącznie różne gałęzie wiedzy, powinno być obowiązkiem, a nie przywilejem. Jedynie poprzez filozofię jesteśmy w stanie uświadomić sobie zależności między możliwościami, władzą i wolnością a odpowiedzialnością. Pozbawianie młodych ludzi potencjału takiego myślenia jest w istocie tożsame z pozbawianiem ich prawa do rozumienia własnej rzeczywistości. Poznańscy filozofowie postanowili zatem

zademonstrować młodzieży, czym się zajmują i jak naprawdę wygląda współczesna filozofia.

Pięcioro naukowców związanych z Instytutem Filozofii UAM, z okazji swojego corocznego święta – Światowego Dnia Filozofii UNESCO, postanowiło wprowadzić młodzież w tajniki własnej pracy poprzez przeprowadzenie dla nich konferencji składającej się z cyklu wykładów poświęconych najróżniejszym dyscyplinom filozoficznym. 20 listopada 2014 roku Wydział Nauk Społecznych odwiedziło przeszło 60 uczniów z Poznania, Konina i Wrześni. Audytorium składało się głównie z licealistów, lecz znaleźli się w nim także reprezentanci gimnazjów i ostatnich klas szkół podstawowych. Organizatorami spotkania byli dr hab. Anna Malitowska, dr Piotr W. Juchacz, lic. Mariusz Mazurkiewicz oraz mgr Marta Huk. Powitani przez Dyрекcję Instytutu goście wysłuchiwali wykładów pracowników naukowych i doktorantów, niejednokrotnie wdając się z nimi w żywe i inspirujące dyskusje.

Jako pierwszy swoją prelekcję wygłosił dr Piotr Przybysz. Wystąpienie zatytułowane „Rozumienie drugiego człowieka – akt duchowy, czynność umysłu czy aktywność mózgu?” wprowadziło słuchaczy w tematykę filozofii umysłu i kognitywistyki. Prelegent tłumaczył, na czym polega istota myślenia samego w sobie, reakcji na bodźce i komunikaty przekazywane człowiekowi przez drugą osobę z perspektywy analizowanych procesów poznawczych zachodzących w mózgu. Po wykładzie uczniowie długo debatowali nad tym, jakie czynniki determinują nasz sposób myślenia, poznawania i interakcji z innymi ludźmi.

Drugie wystąpienie pod tytułem „Kochać to nie znaczy zawsze to samo. O relacjach intymnych pomiędzy ludźmi i przedmiotami” zaprezentował dr Maciej Musiał. Wykład został zogniskowany wokół kwestii uczuć – ich doznawania, identyfikowania i postrzegania. Na przykładzie różnych rodzajów miłości (międzyludzkiej i łączącej ludzi oraz przedmioty), słuchacze rozważali różne warianty tych samych emocji i starali się ocenić, czy uczucia łączące wzajemnie ludzi, a także ludzi oraz rzeczy na pewno mogą się czymś od siebie różnić. Warto nadmienić, iż był to najburzliwiej dyskutowany temat podczas całej konferencji. Wystąpienie to zmusiło uczniów do podjęcia refleksji nad dylematem, którego istnienia nigdy wcześniej nawet nie podejrzewali.

Kolejny wykład, wygłoszony przez mgr Joannę Malinowską, nosił tytuł „Ile głów – tyle światów. W jaki sposób poznajemy rzeczywistość?” i był wystąpieniem z pogranicza epistemologii i filozofii umysłu. Prelegentka skutecznie zachęciła uczniów do namysłu nad istotą i funkcją poznania. Wyjaśniła dlaczego i w jaki sposób ten sam obiekt może być różnie postrzegany przez wielu ludzi. Słuchacze, próbując rozwikłać zagadki oszukiwania umysłu przez zmysły, zastanawiali się nad łączącymi je relacjami. Wykazywali się dużą dociekliwością i kreatywnością w zadawaniu pytań i poszukiwaniu przyczyn, dla których świat nie musi wyglądać dla każdego z nas tak samo.

Dr Andrzej W. Nowak w wystąpieniu „Dlaczego zgadzamy się na rzeczy, których nie chcemy. O przemocy symbolicznej” uzmysłowił słuchaczom, że przymus i przemoc są znacznie szerszymi pojęciami, niż pierwotnie mogłoby się wydawać. Rozumiane nie wprost, właśnie symbolicznie, często mają znacznie większą moc oddziaływania na drugiego człowieka niż jakikolwiek fizyczny akt. Prelegent wytłumaczył uczniom, na czym polega ten fenomen i faktyczne uwikłanie w kontekst przymusu. Wyjaśnił, że wszyscy jesteśmy w pewnym sensie ofiarami i oprawcami dla ludzi, z którymi nawiązujemy jakiegokolwiek relacje.

Ostatni, piąty wykład, zatytułowany „Rewolucja bitów i atomów: czy nadchodzi era współpracy i dostępu?”, poświęcony był zagadnieniom z zakresu filozofii informatyki, ekonomii i kultury. Prelegent – mgr Filip Leszczyński – podkreślił kauzalność związków łączących informatyzację i cyfryzację gospodarki i społeczeństwa. Wskazał, w jaki sposób nowe narzędzia, rewolucja w komunikacji czy niemalże nieograniczony dostęp do informacji, kultury i doświadczeń, mogą wywierać wpływ nie tylko na współpracę, lecz także związki międzyludzkie. Uczniowie zastanawiali się nad rolą, jaką we współczesnym społeczeństwie odgrywają Internet, gospodarka cyfrowa i ciągła modernizacja, znana jako nowa rewolucja przemysłowa.

Młodzież opuściła mury uniwersytetu z wieloma odpowiedziami, lecz z jeszcze większą liczbą pytań. Wszystkie wysłuchane przez młodych ludzi tego dnia wykłady zmusiły ich do podjęcia krytycznej refleksji nad kwestiami dobrze im znanymi, pokazały je w innym świetle lub wyznaczyły

nowe, zupełnie nieznane problemy, z którymi borykają się na co dzień, jednak których istnienia nie byli sobie w stanie uświadomić na własną rękę. Poznańscy filozofowie, mówiąc językiem przejrzystym, zrozumiałym dla młodzieży, z pasją i zaangażowaniem udowodnili słuchaczom, że filozofia nie jest nauką, której nie można zrozumieć. Dowiedli, że o tym, czy dane poznanie może być dla człowieka ważne, decyduje filozofia – rozumiana nie jako nadbudowany język wyjaśniający mechanizmy obcych nauk, lecz ich integralna część.

Należy jednak pamiętać, że edukacja filozoficzna nie może być w pełni skuteczna tak długo, jak długo jest wynikiem jedynie dobrej woli i organizacyjnej spontaniczności. Światowy Dzień Filozofii UNESCO w Poznaniu pokazał tylko kilka bardzo ważnych subdyscyplin filozoficznych, wykazując, że filozofia jest *de facto* wszechobecna. Jakkolwiek kontakty młodzieży z akademikami są niezwykle istotne, to nie zastąpią one regularnej pracy z nauczycielami w szkołach. Być może jednak zachęcą do podejmowania namysłu nad otaczającą nas rzeczywistością. Do pracy polegającej na zdobywaniu i wykształcaniu narzędzi posługiwania się zdobywaną wiedzą i nadawania jej zupełnie nowego znaczenia.

Marta Zuzanna Huk